

## POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z wniosku Agencji [...]przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych  
przy udziale zainteresowanych: M. Ś., P.N.  
o zwrot składek,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 czerwca 2016 r.,  
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego  
z dnia 21 października 2015 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 października 2015 r., , Sąd Apelacyjny odrzucił -  
na podstawie art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. - apelację wnioskodawcy  
Agencji [...] spółki z o.o. z siedzibą od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu  
Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 stycznia 2014 r. w sprawie przeciwko  
Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o zwrot składek, przy udziale  
zainteresowanych M. Ś. i P. N.

Sprawę zainicjowało odwołanie (z dnia 20 marca 2013 r. - data jego wpływu  
do organu rentowego) wnioskodawcy H. M. wspólnika Agencji [...]spółki cywilnej H.  
M., P.N. od decyzji organu rentowego z dnia 8 lutego 2013 r., odmawiającej zwrotu  
kwoty, pobranej z rachunku bankowego wspólników tej spółki w drodze

postępowania egzekucyjnego, na poczet zaległości z tytułu składek M. Ś., będącego do dnia 10 grudnia 2012 r. współnikiem tej spółki. Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, ustalając że wyegzekwowane należności dotyczyły zaległości składek z działalności gospodarczej prowadzonej przez zainteresowanego M. Ś. pod nazwą Biuro Usługowe M. Ś. za okres od października 2009 r. do lipca 2012 r. nie zaś należności związanych z działalnością, którą ten zainteresowany prowadził jako współnik spółki cywilnej Agencja [...] (według ustaleń Sądu Okręgowego w dniu 10 grudnia 2012 r. zainteresowany wystąpił z tej spółki cywilnej). W dalszym ciągu Sąd ten ustalił, że zawiadomienie o zajęciu wierzytelności organu rentowego zostało doręczone ING Bankowi Śląskiemu S.A., prowadzącemu rachunek bankowy, którego współposiadaczem był zainteresowany M. Ś. (został on „odłączony” z tego rachunku wspólnego w dniu 19 grudnia 2012 r. o godzinie 12.37), w dniu 29 listopada 2012 r. W rozpatrywanej sprawie, już po wydaniu zaskarżonego wyroku, w dniu 6 lutego 2014 r. doszło do przekształcenia spółki cywilnej skarżącego (spółka pod firmą: Agencja [...] s.c. H. M., P. N.) w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (spółka przekształcona), co wynika z akt sprawy (wypis aktu notarialnego, k. 269).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 30 stycznia 2014 r. złożyła Agencja [...] spółka z o.o.

W uzasadnieniu postanowienia o odrzuceniu apelacji, Sąd Apelacyjny, powołując art. 551 k.s.h., uznał że instytucja przekształcania spółek handlowych oparta jest na zasadzie kontynuacji, bowiem polega jedynie na zmianie formy prawnej spółki przy zachowaniu tożsamości podmiotowej, niemniej powyższe nie oznacza - w związku z brakiem podmiotowości prawnej spółki cywilnej - tożsamości podmiotowej spółki przekształcanej i przekształconej. Z tych względów wskazuje się na zasadę sukcesji uniwersalnej praw składających się na wspólny majątek wspólników i zobowiązań kwalifikowanych jako zobowiązania spółki, jako zasadę bardziej adekwatną, akcentując zarazem, że zarówno w wypadku przekształcenia, o którym mowa w art. 551 § 1 k.s.h., jak i przekształcenia z art. 551 § 2 k.s.h., stosunki prawne nawiązane przez spółkę przekształcaną nie ustają, ale są kontynuowane w niezmienionym zakresie i treści z udziałem spółki przekształconej.

Zgodnie z art. 551 § 2 k.s.h. spółka cywilna może być przekształcona w spółkę handlową, inną niż spółka jawna, (również w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością), a spółka przekształcona nabywa wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej, co jednak nie oznacza automatycznego traktowania sprawy przeciwko wspólnikom spółki cywilnej za sprawę przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, bowiem art. 553 § 1 k.s.h. reguluje sukcesję materialnoprawną, a nie następstwo procesowe w konkretnym postępowaniu sądowym. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 312/05 (Monitor Prawniczy 2006 nr 2, poz. 61), oraz wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 10 października 2011 r., VI Ga 59/11, (LEX nr 1713909).

W zażaleniu na to postanowienie, pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, zarzucając naruszenie art. 551 § 2 i 3 k.s.h. w związku z art. 26 § 5 k.s.h. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że „stroną (...) postępowania winni pozostawać wspólnicy spółki cywilnej, mimo iż doszło do przekształcenia spółki cywilnej w toku postępowania w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, z uwagi na co we wszelkie prawa i obowiązki stanowiące majątek wspólny wspólników wchodzi spółka powstała z przekształcenia, w chwili wpisu jej do rejestru, a niewątpliwie do praw wspólników należących do majątku wspólnego wchodzi żądanie zwrotu środków pieniężnych bezpodstawnie pobranych przez organ rentowy z rachunku bankowego prowadzonego dla spółki”, oraz naruszenie przepisu prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy - art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. poprzez odrzucenie apelacji jako niedopuszczalnej, mimo iż skarżący miał legitymację procesową do jej złożenia.

W ocenie pełnomocnika wnioskodawcy brak jest podstaw, aby postępowanie po przekształceniu prowadzone było nadal wobec wspólników spółki cywilnej, gdyż adresatem orzeczenia, w szczególności w zakresie prawidłowości rozliczeń, a także w zakresie odpowiedniego zaksięgowania wpłaty, powinna być spółka z o.o. W sprawie, zgodnie z art. 551 § 2 i 3 k.s.h. w związku z art. 26 § 5 k.s.h., we wszelkie prawa i obowiązki stanowiące majątek wspólny wspólników wchodzi

spółka powstała w wyniku przekształcenia, z chwilą wpisu do rejestru. Prawo żądania zwrotu kwoty, pobranej z rachunku bankowego prowadzonego dla spółki, z pewnością stanowi część majątku wspólnego wspólników i należy do wierzytelności wspólników, która przypada następnie spółce powstałej w wyniku przekształcenia, wskazując na stanowisko zawarte w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009 r., IV CSK 14/09 (Legalis nr 264458) oraz z dnia 18 października 2012 r., II CSK 34/12 (Legalis nr 561294), a także w wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z dnia 17 kwietnia 2013 r., XVII AmA 84/11, (Legalis nr 776170). Pełnomocnik zwrócił uwagę, że co do zasady przyjmuje się obecnie, iż po nowelizacji Kodeksu spółek handlowych, która weszła w życie z dniem 15 stycznia 2004 r., przekształcenie spółki cywilnej w spółkę prawa handlowego odbywa się z zachowaniem zasady ciągłości i tzw. sukcesji uniwersalnej (zob. J. Strzępka (red.); Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2012, s. 94-96). Powołany przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., w sprawie III CK 312/05 dotyczył natomiast przekształcenia, dokonanego w roku 2003, a więc przed nowelizacją.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę co następuje:

Zażalenie ma uzasadnione podstawy.

Przedmiotem postępowania w rozpoznawanej sprawie było odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego, odmawiającej zwrotu kwoty przenoszącej dwadzieścia tysięcy złotych wyegzekwowanej z rachunku bankowego wspólników spółki cywilnej (Agencji [...] spółki cywilnej) na poczet zaległości składkowych jednego z ówczesnych wspólników, przy czym nie jest wątpliwe, że w dacie wystawienia tytułów wykonawczych oraz w dacie ich doręczenia Bankowi zainteresowany M. Ś. był wspólnikiem tej spółki cywilnej. Spółka taka, co warto przypomnieć, nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne pracowników (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2014 r., II UZ 34/14, OSNP 2015 nr 11, poz. 155), zaś obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego wspólników takiej spółki, jako osób prowadzących działalność pozarolniczą, wprost wynika z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia z 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych - jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm. (tylko marginalnie - i nie wyczerpując tematu - można zwrócić uwagę, że wśród obowiązkowo ubezpieczonych emerytalnie-rentowo są również prowadzący działalność pozarolniczą w formie spółek handlowych osobowych: jawnej, komandytowej i partnerskiej, ale także spółki kapitałowej - jednoosobowej spółki z o.o. - art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej). Nie jest też sporne, że w dniu 6 lutego 2014 r. spółka ta została przekształcona przez jedynych wspólników w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (spółkę kapitałową) - w tym samym składzie osobowym wspólników, będącą - podobnie jak m.in. spółka jawna (spółka osobowa, prowadząca przedsiębiorstwo pod własną firmą i nie będąca inną spółką handlową) - jedną ze spółek handlowych (art. 1 Kodeksu spółek handlowych - k.s.h.).

Trafnie zwraca uwagę Sąd Apelacyjny, powołując przepisy k.s.h. oraz poglądy judykatury, że przepisy art. 551 § 2 k.s.h. przewidują możliwość przekształcenia przez wspólników spółki cywilnej w spółkę handlową, inną niż spółka jawna (jej przekształcenie określa art. 26 § 4 k.s.h.), wskazując że przekształcenie spółek handlowych opiera się na zasadzie kontynuacji w sferze praw i obowiązków m.in. cywilnoprawnych (por. np. wyrok WSA w Gliwicach z dnia 24 listopada 2010 r., I SA/GI 704/10, LEX nr 748312), przy czym zarówno w wypadku przekształcenia, o którym mowa w art. 551 § 1 k.s.h., jak i przekształcenia z art. 551 § 2 k.s.h., stosunki prawne nawiązane przez spółkę przekształcaną nie ustają, ale są kontynuowane w niezmienionym zakresie i treści z udziałem spółki przekształconej. Trzeba jednak uzupełniając wskazać, że ta sukcesja o charakterze materialnoprawnym, jako zasada, nie dotyczy jednak - w sprawach z ubezpieczenia społecznego - zasad odpowiedzialności spółki przekształconej z tytułu nieuiszczonych składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno-rentowe należnych od poszczególnych wspólników spółki cywilnej za ich własne obowiązkowe ubezpieczenie społeczne, także wtedy gdy wspólnicy spółki cywilnej „przeszli” jako wspólnicy nowoutworzonej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie, nie podziela natomiast stwierdzenia, że mimo przekształcenia, jedynie byli wspólnicy mogą skutecznie podejmować czynności procesowe w imieniu spółki, a więc, że następstwo prawne

przewidziane w art. 553 k.s.h. dotyczy tylko stosunków materialnych, gdy się uwzględni, że przekształcenie spółki w inną spółkę polega na jej modyfikacji ustrojowej bez zmiany przedmiotu działalności, sposobu prowadzenia, a także bez zmiany większości wspólników.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009 r., IV CSK 14/09, LEX nr 510999 przywołanym w zażaleniu, odnoszącym się do przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną (obie te spółki nie mają osobowości prawnej), znajdującym jednak zastosowanie także do przekształcenia spółki cywilnej w inne spółki prawa handlowego, trafnie przyjęto, „że spółka jawna, będąca rezultatem „przeistoczenia” się spółki cywilnej staje się właścicielem ruchomości i nieruchomości dotychczasowej wspólności łącznej wspólników tej spółki, bez potrzeby dokonywania jakichkolwiek dodatkowych czynności prawnych, a tylko zgłaszając do odpowiednich rejestrów, ksiąg wieczystych itp. Wstępując *ex lege* w stosunki materialnoprawne spółki cywilnej (wspólników spółki cywilnej) wstępuje też w stosunki procesowe, np. jako strona toczącego się już postępowania sądowego ze wszelkimi uprawnieniami strony, zachowaniem terminów, obowiązków dowodowych itp.”. Podobny pogląd wyrażono również w wyroku z dnia 18 października 2012 r., II CSK 34/12, LEX nr 1619141.

Wszystko to pozwala na wyrażenie stanowiska, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, będąca rezultatem przekształcenia się spółki cywilnej, wstępuje z mocy prawa nie tylko w stosunki materialnoprawne spółki cywilnej (wspólników spółki cywilnej) – art. 553 k.s.h. (uwzględniając przedstawione wyżej zastrzeżenia), ale także w stosunki procesowe, np. jako strona toczącego się już postępowania sądowego.

Przesądzając o tej zasadzie postępowania, trzeba jednak stwierdzić, przypominając w tym zakresie utrwalone orzecznictwo, że sąd dokonuje kontroli wyłącznie tych rozstrzygnięć o prawach i obowiązkach stron stosunku ubezpieczenia społecznego, które zostały uprzednio podjęte przez organ rentowy, a więc rozstrzygnięcie sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych musi odnosić się do przedmiotu objętego treścią decyzji organu rentowego. Innymi słowy, zakres kognicji sądu ubezpieczeń społecznych jest ściśle uzależniony od tego, co było przedmiotem rozstrzygnięcia organu rentowego. Przedmiotem tym w

rozpoznawanej sprawie, co ponownie trzeba przypomnieć, było odwołanie wnioskodawcy (jednego ze współników spółki cywilnej - Agencji [...]) od decyzji organu rentowego, odmawiającej zwrotu kwot wyegzekwowanych z rachunku bankowego współników spółki cywilnej na poczet zaległości składkowych jednego z ówczesnych współników. Rachunek ten obecnie, jak wskazuje zażalenie, jest przypisany nowopowstałej w wyniku przekształcenia spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, która wstępując w prawa i obowiązki współników przekształconej spółki cywilnej, stała się także stroną rozliczeń.

Uwzględniając powyższe, orzeczono jak w postanowieniu na podstawie art. 398<sup>16</sup> w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c., co oznacza konieczność nadania apelacji wnioskodawcy dalszego biegu.

kc